

ორგანიზატორები

- „კავკასიის ფონდი“
- საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის „კავკასიის ქვეყნებთან სამეცნიერო თანამშრომლობის კომისია“
- საქართველოს ეროვნული მუზეუმის ოთ. ლორთქიფანიძის არქეოლოგიის ცენტრი
- ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის ინსტიტუტი
- არნოლდ ჩიქობავას ენათმეცნიერების ინსტიტუტი
- ასირიოლოგთა, ბიბლიესტთა და კავკასიოლოგთა საზოგადოება

Организаторы

- «Фонд Кавказа»
- «Комиссия по научному сотрудничеству со странами Кавказа» Национальной Академии Наук Грузии
- Центр археологии им. От. Лорткипанидзе Национального Музея Грузии
- Институт кавказоведения факультета гуманитарных наук Тбилисского государственного университета им. Иване Джавахишвили
- Институт языкознания им. Арнольда Чикобава
- Общество ассирологов, библиологов и кавказоведов

საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია

რენე ლაფონი – 110

კონფერენციის პროგრამა

2009 წლის 17-18 დეკემბერი – 11:00 - 18:00 (*შესვენება 14:00-15:00*)

საქართველოს ეროვნული მუზეუმის აუდიტორია

თბილისი, ფურცელაძის ქ. №3

რეგლამენტი   *მოსვენება – 15 წთ.*
მისაღმება – 5 წთ.

Международная научная конференция

РЕНЕ ЛАФОН - 110

Программа конференции

17-18 декабря 2009 г. – 11:00 – 18:00 (*перерыв 14:00-15:00*)

Аудитория Национального Музея Грузии

Тбилиси, ул. Пурцеладзе 3

Регламент   *Доклад – 15 мин.*
Приветствие – 5 мин.

კონფერენციის გახსნა და მისალმებები

Открытие конференции и приветствия

17.12.2009 11:00-12:00

- **გივი ღამბაშიძე** - „კავკასიის ფონდის“ პრეზიდენტი, საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის „კავკასიის ქვეყნებთან სამეცნიერო თანამშრომლობის კომისიის“ თანათავმჯდომარე
Гиви Гамбашидзе - Президент «Фонда Кавказа», Сопредседатель “Комиссии по научному сотрудничеству со странами Кавказа” НАН Грузии
- **დავით ლორთქიფანიძე** - საქართველოს ეროვნული მუზეუმის გენერალური დირექტორი
Давид Лорткипанидзе - Генеральный директор Национального Музея Грузии
- **ჟოელ ბასტენერი** - საფრანგეთის საელჩო, მრჩეველი თანამშრომლობისა და კულტურის დარგში, თბილისის ა. დიუმას სახელობის ფრანგული კულტურის ცენტრის დირექტორი
Жюэль Бастенер - Посольство Франции в Грузии, Советник в области сотрудничества и культуры, директор Тбилисского Центра французской культуры им. А.Дюма
- **ასლან ქოდოევი** - „კავკასიის ცივილიზაციის, დემოკრატიისა და სამოქალაქო საზოგადოება „კავკასიონის“ გენერალური დირექტორი (ინგუშეთის რესპუბლიკა, რფ)
Аслан Кодзоев - Генеральный директор Института Кавказской цивилизации, демократии и гражданского общества «Kavkasion» (Республика Ингушетия, РФ)
- **გია ხუბუა** – ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის რექტორი
Гиа Хубуа - Ректор Тбилисского государственного университета им. Иване Джавахишвили
- **მარიამ ლორთქიფანიძე** - საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის აკადემიკოსი
Мариам Лорткипанидзе - Академик Национальной Академии наук Грузии
- **პაპუნა დავითაია** - საქართველოს პარლამენტის წევრი, ჩრდილოეთ კავკასიის რესპუბლიკების პარლამენტებთან მეგობრობის ჯგუფის თავმჯდომარე
Папуна Давитаиа - Член Парламента Грузии, Председатель группы дружбы с парламентами республик Северного Кавказа
- **ნუგზარ წიკლაური** - საქართველოს პარლამენტის წევრი
Нугзар Циклаури – Член Парламента Грузии
- **იულონ გაგოშიძე** - საქართველოს სახელმწიფო მინისტრი დიასპორის საკითხებში
Иулон Гагошидзе - Государственный министр Грузии по вопросам диаспоры
- **ვასტანგ შამილაძე** - საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი, „კავკასიის ქვეყნებთან სამეცნიერო თანამშრომლობის კომისიის“ თავმჯდომარე
Вахтанг Шамиладзе – Член-корреспондент Национальной Академии наук Грузии, Председатель “Комиссии по научному сотрудничеству со странами Кавказа” НАН Грузии

მოსხენებები

Доклады

17.12.2009

I სხდომა (12:00 - 14:00)

I Заседание (12:00 - 14:00)

თაემჯდომარეები რუსუდან ჯანაშია, მერაბ ჩუხუა
Председатели Русудан Джанашиа, Мераб Чухуа

- **ცირა ბარამიძე** (საქართველო)
რენე ლაფონის ცხოვრება და მოღვაწეობა
Цира Барамидзе (საქართველო)
Жизнь и деятельность Рене Лафона
- **ოთარ ჯაფარიძე** (საქართველო)
ბასკურ-კავკასიური ჰიპოთეზის საკითხისათვის
Отар Джапаридзе (საქართველო)
К вопросу баскско-кавказской гипотезы
- **ლალი ეზუგბაია** (საქართველო)
რენე ლაფონი და ქართული ენა
Лали Езугбаиа (საქართველო)
Рене Лафон и грузинский язык
- **გურამ მირცხულავა** (საქართველო)
კავკასიისა და ევროპის არქეოლოგიური კულტურები ძვ.წ. IV-III
ათასწლეულებში
Гурам Мирцхулава (საქართველო)
Археологические культуры Кавказа и Европы в IV-III тысячелетиях до н.э.
- **გიორგი ქავთარაძე** (საქართველო)
კავკასიისა და პირენეის იბერიის ურთიერთმიმართების საკითხი ძველი
წერილობითი წყაროების მიხედვით
გიორგი Кавтарадзе (საქართველო)
Вопрос взаимоотношений Кавказа и Пиренейской Иберии по древним письменным
источникам

II სხდომა (15:00 – 18:00)
II Заседание (15:00 – 18:00)

თავმჯდომარეები ვახტანგ შამილადზე, ბესარიონ მაისურაძე, მიხეილ ქურდიანი
Председатели Вахтанг Шамиладзе, Бесарион Майсурадзе, Михеил Курдиани

- **მერაბ ჩუხუა** (საქართველო)
დამატებანი ბასკურ-კავკასიურ ფონდში
Мераб Чухуа (საქართველო)
Добавления к баскско-кавказскому фонду
- **მამაიხან აგლაროვი** (დაღესტნის რესპუბლიკა, რფ)
აღმოსავლეთ ხმელთაშუაზღვისპირეთი და კავკასია – ცივილიზაციური განვითარების პარალელური გზა
Мамайхан Агларов (Республика Дагестан, РФ)
Восточное Средиземноморье и Кавказ – параллельный путь цивилизационного развития
- **ცირა ბარამიძე** (საქართველო)
რენე ლაფონის ბასკურ-კავკასიური ეტიუდები
Цира Барамидзе (საქართველო)
Баскско-кавказские этюды Рене Лафона
- **რომან ლოლუა** (საქართველო)
კავკასიის ალბანური ანბანის გენეზისისათვის
Роман Лолуа (საქართველო)
К генезису альфавита Кавказской Албании
- **ბუჯიგიტ კუჩმეზოვი** (ყაბარდო-ბალყარეთის რესპუბლიკა, რფ)
ბალყართა სოციალური ურთიერთობები
Бужигит Кучмезов (Республика Кабардино-Балкария, РФ)
Сословные отношения у Балкарцев
- **მაგომედ მაგომედოვი** (დაღესტნის რესპუბლიკა, რფ)
მარტივ წინადადებათა ტიპები ხუნძურ ენაში
Магомед Магомедов (Республика Дагестан, РФ)
Типы простых предложений в аварском языке
- **მაგომედ ა. მაგომედოვი** (დაღესტნის რესპუბლიკა, რფ)
ხალხების საცხოვრებელი საზღვრებისა და ენათა გავრცელების არეალის დადგენა ტოპონიმის მონაცემთა მიხედვით
Магомед А. Магомедов (Республика Дагестан, РФ)
Определение границ проживания народов и ареала распространения языков по данным топонимики
- **ზულაიხათ მალაევა** (დაღესტნის რესპუბლიკა, რფ), **მიხეილ ქურდიანი** (საქართველო)
დაღესტნურ ენათა პარომიების ეროვნულ-კულტურული სპეციფიკა
Зулайхат Малаева (Республика Дагестан, РФ), **Михеил Курдиани** (საქართველო)
Национально-культурная специфика паромии дагестанских языков
- **მარიფა სულტიგოვა** (ინგუშეთის რესპუბლიკა, რფ)
ინგუშური ენის, როგორც რფ-ის სუბიექტის სახელმწიფო ენის განვითარების პერსპექტივები თანამედროვე რეალობაში
Марифа Султыгова (Республика Ингушетия, РФ)
Перспективы развития ингушского языка в современных реалиях как государственного языка субъекта Российской Федерации

18.12.2009

III სხდომა (11:00 – 14:00)

III Заседание (11:00 – 14:00)

თავმჯდომარეები გურამ მირცხულავა, ლალი ეზუგბაია, ცირა ბარამიძე
Председатели Гурам Мирцхулава, Лали Эзугбаია, Цира Барамидзе

- **ახმედ მურთაზალიევი** (დაღესტნის რესპუბლიკა, რფ)
ანატოლიის ხუნძთა მეტყველების გრამატიკული თავისებურებანი
Ахмед Муртазалиев (Республика Дагестан, РФ)
Грамматические особенности речи анатолийских аварцев
- **ჯონი კვიციანი** (საქართველო)
კავკასიური იდეა (წარსული და თანამედროვეობა)
Джони Квициани (Сакартвело)
Кавказская идея (прошлое и современность)
- **პაატა ნაცვლიშვილი** (საქართველო)
ქართველი ავტორები II მსოფლიო ომამდელ საერთოკავკასიურ ემიგრანტულ პრესაში
Паата Нацвлишвили (Сакартвело)
Грузинские авторы в общекавказской эмигрантской прессе до II Мировой Войны
- **სულთან პატიევი** (ინგუშეთის რესპუბლიკა, რფ)
გართულებული ქვემდებარის სახეობები ინგუშურ ენაში
Султан Патиев (Республика Ингушетия, РФ)
Виды осложнённого подлежащего в ингушском языке
- **ადამ დუხაევი** (ჩეჩნეთის რესპუბლიკა, რფ)
XX საუკუნის 30-იან წლებში საბჭოთა კავშირში წარმოებული კოლექტივიზაციის წინაღმდეგ გაჩაღებული საპროტესტო მოძრაობა ჩეჩნეთსა და ინგუშეთში
Адам Духаев (Чеченская Республика, РФ) Абреческое движение в Чечне и Ингушетии в 30-е годы XX века как протест против насильственной коллективизации в Советском Союзе
- **ისა სარდალოვი** (ჩეჩნეთის რესპუბლიკა, რფ)
კავკასიელთა როლი ბრესტის ციხე-სიმაგრის დაცვაში დიდი სამამულო ომის პირველ დღეებში
Иса Сардалов (Чеченская Республика, РФ) Роль уроженцев Кавказа в защите Брестской крепости в первые дни начала Великой Отечественной войны
- **მიხეილ ქურდიანი** (საქართველო)
რენე ლაფონი – ბასკურ-ქართველური ენათმეცნიერების ფუძემდებელი
Михеил Курдиани (Сакартвело)
Рене Лафон – основоположник баскско-картвельского языкознания
- **რევაზ აბაშია** (საქართველო)
ბგერათმეცნიერების ზოგიერთი საკითხი ქართველურ ენებში
Реваз Абашиа (Сакартвело)
Некоторые вопросы звукосоответствий в картвельских языках

IV სხდომა (15:00 – 18:00)
IV Заседание (15:00 – 18:00)

თავმჯდომარეები მამაიხან აგლაროვი, მაგომედ მაგომედოვი, გივი ღამბაშიძე
Председатели Мамайхан Агларов, Магомед Магомедов, Гиви Гамбашидзе

- **ვანტანგ შამილაძე** (საქართველო)
კავკასია და გარესამყარო ანტიკური და შუასაუკუნეების წერილობითი წყაროების მიხედვით
Вахтанг Шамиладзе (საქართველო)
Кавказ и внешний мир по данным античных и средневековых письменных источников
- **რუსუდან ჯანაშია** (საქართველო)
რენე ლაფონი კავკასიური ენების ლატერალების შესახებ
Русудан Джанашиа (საქართველო)
Рене Лафон о кавказских латеральных согласных
- **მარკო შახბანოვი** (დაღესტნის რესპუბლიკა, რფ)
ალაზნის მარცხენა სანაპიროზე ეთნიკურ დაღესტნელთა დასახლების ტოპოგრაფიისათვის
Марко Шахбанов (Республика Дагестан, РФ)
К топографии поселений этнических дагестанцев на левобережье Алазани
- **მერაბ ჩუხუა** (საქართველო)
ჰქონდათ თუ არა *თოფის* აღმნიშვნელი სიტყვა პროტოკავკასიელებს?
Мераб Чухуа (საქართველო)
Существовало ли у протокавказцев название *ружья*?
- **გრეტა ჩანტლაძე-ბაკრადე** (საქართველო)
რენე ლაფონი და ბასკურ-კავკასიური შტუდიები
Грета Чантладзе-Бакрадзе (საქართველო)
Рене Лафон и баскско-кавказские штудии
- **ნიკო ჯავახიშვილი** (საქართველო)
ქართველები ესპანეთის სამოქალაქო ომში
Нико Джавахишвили (საქართველო)
Грузины в гражданской войне Испании
- **ასლან ქოდოევი** (ინგუშეთის რესპუბლიკა, რფ)
ინგუში ხალხის სახელმწიფოებრიობა; ჩამოყალიბების გზები
Аслан Кодзоев (Республика Ингушетия, РФ)
Государственность ингушского народа; пути становления
- **აბდულმაჯიდ აბაშილოვი** (დაღესტნის რესპუბლიკა, რფ)
კავკასიის არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის საკითხები
Абдулмажид Абашилов (Республика Дагестан, РФ)
Вопросы сохранения нематериального культурного наследия Кавказа

- **ტატიანა ჟერებილო** (ინგუშეთის რესპუბლიკა, რფ)
ენობრივი პოლიტიკა ინგუშეთის რესპუბლიკაში
Татьяна Жеребило (Республика Ингушетия, РФ)
Языковая политика в Республике Ингушетия
- **ლევან ურუშაძე** (საქართველო)
1940-იანი წლების საერთოკავკასიური განმათავისუფლებელი მოძრაობა და ქართული პოლიტიკური ემიგრაცია
Леван Урушадзе (საქართველო)
Общекавказское освободительное движение 1940-ых годов и грузинская политическая эмиграция
- **გივი ღამბაშიძე** (საქართველო)
შუასაუკუნეების საქართველო – ჩრდილოეთ კავკასიის ხალხთა ისტორიულ-კულტურული ურთიერთობის ისტორიიდან (იმერკავკასიაში ძველქართული დამწერლობის გავრცელების საკითხისათვის)
Гиви Гамбашидзе (საქართველო)
Из истории культурно-исторических отношений народов Грузии и Северного Кавказа в средневековье (к вопросу распространения древнегрузинской письменности на Северном Кавказе)

წიგნების წარდგენა

Презентация книг

მერაბ ჩუხუა

ინგუშური ენა (ფონეტიკა-ფონოლოგია), I, თბილისი, 2009

Мераб Чухуа

Ингушский язык (фонетика-фонология), I, Тбилиси, 2009

ლევან ურუშაძე

ქართულ-ოსური კულტურული და სამეცნიერო ურთიერთობის ისტორიისათვის (მახარბეკ თულანოვი და საქართველო), თბილისი, 2009

Леван Урушадзе

К истории грузино-осетинских культурных и научных отношений (Махарбек Туганов и Сакартвело), Тбилиси, 2009.

რენე ლაფონი

ლაფონი (ლაფონ) რენე (4. VIII. 1899, მერინაკი, ბორდოს ახლოს, – 4. II. 1974, არკაშონი, იქვე), ფრანგი ენათმეცნიერი, ბასკოლოგი, კავკასიოლოგი, ქართველოლოგი. ბორდოს უნივერსიტეტის პროფესორი (1948), საფრანგეთის მხატვრული ლიტერატურის აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი (1952), ბილბაოს აკადემიის წევრი (1955). 1937 წლიდან იკვლევდა კავკასიის ენებთან ბასკური ენის ნათესაობის საკითხს. 1944 წელს დაიცვა დისერტაცია თემაზე „ბასკური ზმნის სისტემა მეთექვსმეტე საუკუნეში“ (ტ. 1-2). ლაფონს 100-ზე მეტი ნაშრომი ეკუთვნის. მან ფრანგულ ენაზე თარგმნა აკაკი შანიძის „გრამატიკული სუბიექტი ზოგიერთ გარდაუვალ ზმნასთან ქართულში“, „ვეფხისტყაოსნის“ ცალკეული თავები, ვაჟა-ფშაველას „მთის წყარო“, აკაკი წერეთლის „სულიკო“, ე. წერეთელთან ერთად ი. აბაშიძის „ხმა გოლგოთასთან“ და სხვ. სხვადასხვა დროს გამოქვეყნებული აქვს რეცენზიები და სტატიები ქართველ მეცნიერთა (ა. შანიძე, არნ. ჩიქობავა, ქ. ლომთათიძე, ი. ცერცვაძე, ბ. ფონსუა და სხვ.) ნაშრომებზე. 1969 წელს თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სამეცნიერო საბჭომ ქართული ენის შესწავლისა და მისი პოპულარიზაციის საქმეში დიდი დამსახურებისათვის ლაფონს თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის საპატიო დოქტორის წოდება მიანიჭა.

ქართული ენა, ენციკლოპედია,
თბილისი, 2008, გვ. 287

Рене Лафон

Рене Лафон (4.08.1899, Меринак, близ Бордо – 4.02.1974, Аркашон, там же) – французский языковед, басколог, кавказовед, картвелолог; профессор Университета г.Бордо (1948 г.), член-корреспондент Французской Академии художественной литературы (1952 г.), член Академии г.Бильбао (1955 г.). С 1937 г. занимался исследованием родства баскского языка с кавказскими языками. В 1944 г. защитил диссертацию на тему «Система баскского глагола в шестнадцатом веке» (тт. 1-2). Р.Лафон – автор более 100 трудов. Он перевел на французский язык работу Акакия Шанидзе «Грамматический субъект у некоторых непереходных глаголов в грузинском», отдельные главы «Витязя в тигровой шкуре», «Горный источник» Важа Пшавела, «Сулико» Акакия Церетели, «Голос у Голгофы» И.Абашидзе (вместе с Э.Церетели) и др. В разное время им опубликованы статьи и рецензии на работы грузинских ученых (А.Шанидзе, Арн.Чикобава, К.Ломтатидзе, И.Церцвадзе, Б.Почхуа и др.). В 1969 г. Ученый Совет Тбилисского государственного университета за заслуги в деле изучения и популяризации грузинского языка присвоила Рене Лафону звание Почетного доктора Тбилисского государственного университета.

Грузинский язык. Энциклопедия.
Тбилиси. 2008, стр. 287